

व्यं यज्ञस्यायुषे गृह्णामि । एवमिन्द्रावृहस्पतिभ्यामर्थे त्वां गृह्णामि । इन्द्राविलुभ्या-
मर्थे त्वां गृह्णामि ॥ मित्रावरुणाभ्यामित्यादौ देवताद्वन्द्वे चेति [पा० ६.३.२६.] पूर्व-
पदान्तस्य दीर्घः ॥ २३ ॥

X. मूर्धानं दिवोऽग्रतिं पृथिव्या वैश्वानरमृतं आ ज्ञातमग्निम् ।

कविः सम्राजमतिथिं जनानामासन्ना पात्रं जनयन्त देवाः ॥ २४ ॥

का० [१.६.२१.] ध्रुवं मूर्धानं दिव इति । ध्रुवसंज्ञं ग्रहं गृह्णीयात् ॥ वैश्वानरदे-
वत्या त्रिष्टुब्धरद्वाजदृष्टा वैश्वानरश्चात्र सर्वात्मना स्तूयते । देवा इदृशमग्निं जन-
यन्त उत्पादितवन्तः अडागमाभाव आर्षः । किम्भूतमग्निम् दिवो मूर्धानं द्युलोकस्य
शिरोवदुन्नतप्रदेशे सूर्यद्वेपावस्थाय भासकम् । तथा पृथिव्या अरतिम् रतिरुपर-
तिस्तद्रहितम् नहि पृथिव्या उपरि कदाचिदप्यग्निरुपरमते किंतु दाहपाकप्रकाशैः
सर्वाननुगृह्णन् सर्वदा वर्तत एव यद्वा पृथिवीशब्देनान्तरिक्षमुच्यते आकाशमापः
पृथिवीत्यन्तरिक्षनामसु [निघ० १.३.] पठितत्वात् पृथिव्या अन्तरिक्षस्यारतिमलम-
तिं पर्याप्तमतिं (21.) पूरकमित्यर्थः तत्र स्थितोऽसौ यथाकालं वृद्ध्या भूतानि पु-
ष्णाति । तथा वैश्वानरं विश्वेभ्यः सर्वेभ्यो नरेभ्यो नरेभ्यो हितो वैश्वानरस्तम्
जठराग्निद्वेपाणान्नपाचकत्वात् । तथा ऋते यज्ञे यज्ञनिमित्तमाज्ञातम् (22.) उत्पन्नम-
रणिद्वयात् । तथा कविं क्रान्तदर्शनं स्वभक्ताननुग्रहीतुमभिज्ञमित्यर्थः । तथा स-
म्राजं सम्यग्दीप्यमानमैश्वर्येण युक्तमित्यर्थः । तथा जनानां यजमानानामतिथिं ह-
विर्भिः सत्कारयोग्यम् विज्ञायते हि अग्निरतिथिद्वेपाण गृह्णन्प्रविशति तस्मात्तस्यो-
दकमाहुरन्ति । आसन् आपात्रम् आस्यशब्दस्य सप्तम्येकवचने पदन्न इति [पा० ६.
१.६३.] सूत्रेणासन्नादिशः सुपां सुलुगिति [पा० ७.१.३१.] सप्तमीलोपः आसन्
आसनि आस्ये मुखे आपात्रम् (23.) आभिमुख्येन पीयतेऽनेनेत्यापात्रम् विज्ञायते
हि चमसो देवपान इति चमसेन ह वाऽऽतेन भूतेन देवा भक्षयन्तीति [१.४.
२.१४.] श्रुतेः ॥ इदृशमग्निं देवा इन्द्रादयोऽजनयन्तेत्यर्थः ॥ २४ ॥

a. उपयामगृहीतोऽसि ध्रुवोऽसि ध्रुवक्षितिर्ध्रुवाणां ध्रुवतमोऽच्युतानाम-
च्युतक्षित्तमः । b. एष ते योनिर्वैश्वानराय त्वा । c. ध्रुवं ध्रुवेण म-